

вищення жирномолочності і білковомолочності чорно-рябої худоби республіки за допомогою одноразового та дворазового прилиття крові й дальшого розведення одержаного потомства «в собі». Для цього з Голландії слід завозити бугаїв від рекордних батьків-поліпшувачів, які добре поєднують високу жирність молока потомства з багатомолочністю. Серед сучасних голландських ліній найбільш відповідають бажаному типу тварини лінії Блітсаерд Кеймпе 43454. Вони мають задовільно розвинуті молочні форми, міцну конституцію й добре пристосовані до машинного доїння.

ФЕНОТИПОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ЧОРНО-РЯБОЇ ХУДОБИ РІЗНОГО ПОХОДЖЕННЯ ТА ПЛЕМІННА РОБОТА З НЕЮ В ПЛЕМЗАВОДІ «ПЛОСКІВСЬКИЙ»

В. М. СІРОКУРОВ, кандидат сільськогосподарських наук

І. С. ЄВТУХ, старший інженер

Український науково-дослідний інститут розведення і штучного осіменіння великої рогатої худоби

І. І. РИБКА, головний зоотехнік

Т. Г. ПАХІРКО, старший зотехнік-селекціонер племзаводу «Плосківський» Київської області

Стадо чорно-рябої породи в радгоспі «Плосківський» почали формувати в 1964 р. за допомогою поглинального схрещування симентало-остфриських помісей бугаями голландської та естонської порід. Протягом 1966—1971 рр. його поповнювали чистопородними тваринами за рахунок завезення племінних телиць з господарств Московської та Калінінградської областей. За ці ж роки завезли 617 племінних телиць чорно-рябої та остфриської порід, поліпшених голландськими і шведськими бугаями.

У 1972—1974 рр. в господарство з Голландії та Канади завезли 205 чистопородних телиць і нетелей, в тому числі голландської породи 128 і голштино-фриської 77 голів.

За 1975 р. у господарстві в середньому від кожної корови на доїли по 5226 кг молока, а на 100 га сільськогосподарських угідь виробили по 1999 ц.

За п'ять років (1971—1975) надій на корову збільшився на 1461 кг (щорічний приріст у середньому дорівнював 292 кг, або 7,76%), а вміст жиру в товарному молоці за цей період збільшився з 3,46% до 3,59%, тобто на 0,13%.

У 1973 р. на базі радгоспу створений племінний завод чорно-рябої худоби. Основне його завдання — відтворення високоцінних бугайців, зокрема голштино-фриської породи.

Проте дальше удосконалювати племінні і продуктивні якості стада та вирощувати висококласних племінних бугайців необхідних ліній для комплектування держплемстанцій не можна без обґрунтованого перспективного плану племінної роботи. При його

розробці в конкретних умовах розведення худоби постало питання вивчення генеалогічної структури стада, до складу якого входять тварини чорно-рябої породи різного походження, а також їх племінних та продуктивних якостей.

Методика досліджень. Протягом 1974—1975 рр. на матеріалах племінного обліку господарства вивчали генотип тварин, завезених у господарство, та генеалогічну структуру стада. Крім того, провели дослідження по порівняльному вивченню кількісного складу білка та сухих знежирених молочних залишків (СЗМЗ) у молоці голландських, голштино-фризьких і чорно-рябих корів-первісток, вирощених у господарстві. Групи первісток формували за періодом отелення так, щоб лактація їх відбувалась в однакових умовах годівлі та утримання. Вміст білка і СЗМЗ визначали в лабораторії інституту рефрактометричним методом Л. В. Андрієвської (1964) на паралельних пробах молока, які відбирали для визначення вмісту жиру.

Одержані дані опрацьовували на ЕОМ «Минск-22».

Результати досліджень. Якісний склад завезених у господарство тварин з різних географічних зон неоднорідний. Кращими за продуктивністю матерів виявились тварини, завезені з-за кордону. Від них за 305 днів лактації одержували вищі надії. Це пояснюється різними спадковими особливостями порід. Надій остфризьких корів вірогідно вищий, ніж чорно-рябих, завезених з господарств Московської області (за I лактацію — на 12,5, II — на 10,3, III — на 4,5, IV — на 9,5, V — на 10,5 і за VI — на 3,8%). Різниця за вмістом жиру в молоці на користь чорно-рябих корів статистично не вірогідна.

Завезені із-за кордону корови в господарстві лактували в більш сприятливі за годівлею роки, тимчасом як остфризькі та чорно-рябі корови в одні і ті ж роки. Тому про рівень молочної продуктивності завезених голландських і голштино-фризьких корів та чорно-рябих, вирощених у господарстві, краще судити за I лактацію, яка відбувалась в однакові за умовами годівлі та утримання роки (табл. 1). Молочна продуктивність завезених з-за кордону корів значно вища ($P < 0,001$), ніж чорно-рябих, вирощених у господарстві. Вміст жиру, білка, СЗМЗ та сухих речовин найвищий у молоці голландських корів ($P < 0,001$) і найнижчий у молоці голштино-фризів (крім СЗМЗ). Голштино-фризькі та голландські корови в межах порід найбільш типові за рівнем молочної продуктивності та іншими ознаками. Це наочно підтверджується коефіцієнтами мінливості таких ознак, як надій, вік при першому отеленні тощо. Вони добре роздоюються і вже на I лактації дають 6000 кг молока і більше за 305 днів лактації (табл. 2). Це свідчить про їх високу функціональну скороспілість.

Найбільша жива вага тварин голштино-фризької породи і найменша голландської. Чорно-рябі корови, одержані від голландських бугаїв та їх потомків і вирощені в господарстві, мали середні показники живої ваги, хоча перевищували стандарт породи в I лактацію на 26% і в II, III і старше — відповідно на 28 і 20%.

1. Продуктивність корів-первісток чорно-рябої породи різного походження (за 305 днів лактації)

Показники	Місцеві		Завезені			
	чорно-рябі		голландські		голландсько-фризькі	
	$M \pm m$	C_v	$M \pm m$	C_v	$M \pm m$	C_v
<i>n</i>	168		91		70	
Вік при першому отеленні, дні	1003±24	46	747±9	9	893±13	12
Надій, кг	3726±81	28	4061±76	18	6336±134	18
Жир, %	3,75±0,01	3,6	4,0±0,01	2,6	3,61±0,02	4,1
Молочний жир, кг	138,5±2,9	27,5	162,5±3,1	18,5	228,5±4,9	18
Білок, %	3,22±0,017	8,7	3,32±0,02	6,0	3,01±0,02	6,8
Молочний білок, кг	114±2,6	29,3	136±2,6	18	188,8±4	18
СЗМЗ, %	8,78±0,03	3,7	9,13±0,03	2,8	8,84±0,05	5,0
СЗМЗ, кг	328±7,3	19	370±6,9	18	557,6±13	19,4
Сухі речовини, %	12,53	—	13,13	—	12,45	—

За походженням голландські та чорно-рябі тварини належали до 14 ліній. Голландського походження налічувалось сім ліній (Аннас Адеми 30587, Хільтєс Адеми 37910, Рудольфа Яна 34558, Рутієс Едуарда 31646, Роттерда Пауля 36498, Нико 31652, Адеми

2. Продуктивність корів-рекордисток чорно-рябої породи різного походження стада за 305 днів лактації

Кличка та інвентарний номер тварин	Лактації	Надій, кг	Жир, %	Молочний жир, кг
<i>Голландсько-фризькі</i>				
Сара 21505	I	9070	3,59	325
Мойдел 52968	I	8609	3,62	311
Емос 09931	I	8536	3,65	311
Гелена 31595	I	6709	3,88	260
Лубель 52955	I	6762	3,83	259
<i>Голландські</i>				
Рояль 52694	I	6212	3,93	244
Іта 52667	I	5903	4,4	260
Троянда 52672	II	6447	4,0	258
Леона 52714	II	6485	3,95	256
<i>Чорно-рябі</i>				
Канава 238*	VI	11298	3,45	389
Галка 130*	VI	8919	3,7	330
<i>Остфризькі</i>				
Нега 1078**	V	8389	3,67	308
Розалія 906**	III	7688	3,83	301

* Завезені з господарств Московської області.

** Завезені з господарств Калінінградської області.

3. Показники продуктивності дочок окремих бугаїв за 305 днів лактації

Кличка та інвентарний номер бугая	Лінія	Гілка	Кількість дочок	Лактація	Надій, кг	Жир, %	Племінна категорія
Драчун 5792	Пярта Н-2505	—	29	I	3489	3,46	А ₃
			27	II	4117	3,53	
			26	III	4290	3,72	
Радій 5908	Рейнтса 25024	—	40	I	3446	3,46	А ₃
			39	II	3988	3,50	
			37	III	4882	3,51	
Горнун 76	Аннас Адеми 30587	Фризо Евертьєс Адема 44219	25	I	3591	3,8	А ₂ Б ₁
			22	II	4501	3,63	
Дік 131	Те ж	Хаубайс Аннас Адема 44162	12	III	5211	3,75	А ₂
			37	I	3582	3,55	
Тополь 137	»	Те ж	30	II	4116	3,59	А ₂
			13	III	4509	3,63	
			37	I	3686	3,50	
Достойний 2726	»	»	32	II	4077	3,61	А ₂
			19	III	4558	3,64	
			104	I	3322	3,64	
Валтієс Діамант 57624	»	Діамант 33251	80	II	4350	3,64	Б ₃
			54	III	4992	3,70	
			120	I	3453	3,67	
Мрамор 1116	»	»	90	II	3894	3,71	А ₁ Б ₂
			19	III	4456	3,77	
			64	I	4105	3,76	
Гібрид 190	»	Фризо Воутер 44116	18	II	4165	3,74	Б ₃
			4	III	4586	3,75	
			15	I	3489	3,75	
Гранат 196	»	Те ж	43	I	3550	3,80	А ₂ Б ₃
Іжик 203	»	»	25	I	3767	3,76	А ₁ Б ₃
Вунте 541	»	»	30	I	4108	3,73	А ₁ Б ₃
Відор 901	»	»	36	I	3820	3,75	А ₁ Б ₃

197), шведського — три (Рікуса 25415, Рейнтса 25024, Габе 21046), естонського — дві (Ліндберга Н-2363, Пярта Н-2505), остфризького — одна та німецької чорно-рябої породи — одна. Найбільша кількість маточного поголів'я (82,4%) лінії Аннас Адеми 30587. Всі інші лінії представлені невеликою кількістю тварин. Маточне поголів'я вітчизняної чорно-рябої худоби (1683 голови) походить від 64 голландських та чорно-рябих бугаїв, в тому числі (59,4%) лінії Аннас Адеми 30587. Корови і телиці, завезені з Голландії (213 голів), походили від 115 бугаїв ліній Аннас Адеми 30587 (64,0%), Хільтьєс Адеми (12,2%), Рудольфа Яна (12,2%) та інших (11,6%).

При розведенні худоби в господарстві використовували бугаїв переважно лінії Аннас Адеми 30587 гілок Фризо Воутер 44116,

4. Молочна продуктивність голштино-фризьких корів-дочок різних генеалогічних

Генеалогічна група	Дочки			
	<i>n</i>	надій, кг	жир, %	молочний жир, кг
Рефлекшн Соверінга 198998	18	6202	3,56	220,8
Сілінг Трайджун Рокіта 252803	10	5681	3,66	207,9
Інка Супрім Рефлекшна 121004	5	5702	3,72	212,1
Монтвік Чіфтейна 95679	12	6773	3,60	243,8
Інші	27	6474	3,59	232,4

Діаманта 33251, Хаубойс Аннас Адеми 44162 та ін. Результати оцінки бугаїв за молочною продуктивністю дочок свідчать про високу ефективність розведення чорно-рябої худоби за лініями (табл. 3). З 17 оцінених за якістю лактуючих дочок методом «дочки—ровесниці» бугаїв, які використовувались в господарстві і належали до лінії Аннас Адеми, Рейнтса, Нееро та Секрета-Орла 214, племінна категорія за молочність і жирномолочність присвоєна шести бугаям-поліпшувачам, а за жирномолочність лише двом. Всі вони належали до лінії Аннас Адеми 30587, в тому числі п'ять до генеалогічної гілки Фрізо Воутер 44116, два — Діаманта 33251 і один — Хаубойс Аннас Адеми 44162.

З 22 бугаїв, оцінених за продуктивністю 478 лактуючих дочок, завезених телицями з господарств Калінінградської та Московської областей, племінна категорія була присвоєна лише п'ятьом бугаям, в тому числі за молочність дочок — чотирьом, за комплексом ознак — одному. З них три бугаї належали до лінії Аннас Адеми 30587.

Корови лінії Аннас Адеми (542 голови), що народились в господарстві, за 305 днів І лактації дали в середньому на 232 кг (6,0%) молока більше, ніж їх ровесниці з інших ліній ($P < 0,001$). Вміст жиру в молоці у них також вищий на 0,06% ($P < 0,001$).

Отже, лінія Аннас Адеми через гілки бугаїв Фрізо Воутер 44116, Блітсаерд Адеми 44850, Діаманта, Хаубойс Аннас Адеми 44162 є перспективною. На її основі планується створити дві заводські лінії чорно-рябої худоби — Дірка 12, 2910 (4,8—9049—4,31) та Маркуса 47893 (6,6—8014—4,39).

З використанням голштино-фризьких та німецьких чорно-рябих бугаїв будуть створені заводські лінії чорно-рябої худоби Манфреда 325222 (VIII—8063—4,28) та Діака 66727 (продуктивність напівсестер — 4569—3,75, або на 649 кг молока і на 20 кг молочного жиру більше, ніж у ровесниць).

Голштино-фризька худоба (128 голів) представлена лініями Рефлекшн Соверінга 198998, Сілінг Трайджун Рокіта 252803, Інка Супрім Рефлекшна 121004 та Монтвік Чіфтейна 95679 (М. М. Лебедев, 1975). Корови-первістки голштино-фризької породи за молочною продуктивністю в умовах господарства за 305 днів лактації

груп порівняно з матерями (за 305 днів лактації)

Матері			Дочки порівняно з матерями (+; —)		
надій, кг	жир, %	молочний жир, кг	надій, кг	жир, %	молочний жир, кг
5636	3,85	217,0	+566	—0,29	+3,8
5660	3,89	220,2	+21	—0,23	—12,3
5017	3,79	190,1	+685	—0,07	+22,0
5450	3,91	213,1	+1323	—0,31	+30,7
6224	3,89	242,1	+250	—0,3	—9,7

перевищували своїх матерів, які лактували в Канаді, і значно поступались перед ними за вмістом жиру в молоці (табл. 4). Найбільш високимолочними виявилися корови лінії Монтвік Чифтейна 95679 та Рефлекшн Соверінга 198998, а жирномолочними — Інка Супрім Рефлекшна 121004.

У перспективі голштино-фризьку худобу розмножуватимуть за допомогою чистопородного розведення за лініями та кросів ліній. У дослідних господарствах інституту («Терезине», ЦСШО) в парувальній мережі використовують таких високоцінних бугаїв цієї породи, як Манфреч 325222 (продуктивність матері — 8063—4,28; матері батька — 9894—4,03) лінії Рефлекшн Соверінг; Седжоур Рокмен Роч 326425 (продуктивність матері 8490—3,84; матері батька — 12314—3,93) лінії Сілінг Трайджун Рокіт; Ровдінг Кінг Генрі 320300 (продуктивність матері 10473—4,27; матері батька 9463—4,03) лінії Інка Супрім Рефлекшн. Крім того, для здійснення лінійного підбору з ЦСШО Всесоюзного інституту тваринництва завезена глибокозаморожена сперма від шести бугаїв цих ліній, але інших гілок. Таким чином, племінна робота з групою голштино-фризької худоби здійснюватиметься з трьома лініями, у яких є видатні бугаї.

ВИСНОВКИ

У племінному заводі «Плосківський» створено заводське стадо чорно-рябої худоби з річним надоєм в середньому на корову 5226 кг.

Завезена худоба з різних географічних зон добре акліматизувалась і в умовах господарства проявила високу молочну продуктивність.

Найвищою молочною продуктивністю характеризуються голштино-фризькі корови, дещо нижчою — голландські і найнижчою чорно-рябі, які народилися в господарстві. Найвищий вміст жиру, білка і сухих речовин у молоці голландських корів, потім — чорно-рябих і голштино-фризьких.

Проте за абсолютними показниками виходу молочного жиру, білка і сухих речовин за 305 днів лактації корови голштино-фризької породи найпродуктивніші.

Розведення та вдосконалення чорно-рябої худоби в перспективі здійснюватиметься методом лінійного підбору та кросів ліній із створенням нових заводських ліній Дірка, Маркуса, Манфреча і Діяка.

ФЕНОТИПОВА ХАРАКТЕРИСТИКА КОРІВ-РЕКОРДИСТОК СИМЕНТАЛЬСЬКОЇ ПОРОДИ ПЕРЕЯСЛАВ-ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ДЕРЖПЛЕМСТАНЦІЇ

А. І. САМУСЕНКО, кандидат сільськогосподарських наук

Український науково-дослідний інститут розведення і штучного осіменіння великої рогатої худоби

І. С. ВОЛЕНКО, директор Переяслав-Хмельницької держплемстанції

Г. М. НІКІТИНА, Н. С. БИКОВЕЦЬ, молодші наукові співробітники

Український науково-дослідний інститут розведення і штучного осіменіння великої рогатої худоби

У зоні діяльності Переяслав-Хмельницької держплемстанції добре організовано роздоювання корів. Тут вирощено 759 рекордисток з надоем понад 6000 кг молока. Кращою серед них є Рябушка 1413, від якої за 305 днів IV лактації одержали 14514 кг молока жирністю 3,82%. Найбільше рекордисток у племзаводах «15-річчя Жовтня», «Колос» та в колгоспах «Дружба», ім. Кірова, «Зоря» і ім. Шевченка. У цих господарствах виростили понад 70% всіх високопродуктивних корів (табл. 1). Це досягнуто завдяки добрій організації роздоювання корів та поліпшенню племінної роботи в зоні. Наявність значної кількості високопродуктивних ко-

1. Розподіл рекордисток за рівнем продуктивності по господарствах

Господарства	Надій, кг					Всього	
	6000— 6999	7000— 7999	8000— 8999	9000— 9999	10000 і вище	голів	%
«15-річчя Жовтня»	91	51	30	10	15	197	25,8
«Колос»	41	23	8	8	8	88	11,6
«Дружба»	49	23	13	2	6	93	12,3
Ім. Кірова	59	5	5	—	—	69	9,1
«Зоря»	40	9	5	2	1	57	7,6
Ім. Шевченка	19	11	10	3	4	47	6,2
Ім. Ватутіна	32	5	5	5	—	47	6,2
«Жовтень»	17	8	7	1	1	34	4,5
«Більшовик»	17	5	2	2	5	31	4,1
Ім. Горького	16	7	3	2	3	31	4,1
«Радянська Україна»	20	9	—	—	—	29	3,8
Ім. Леніна	5	2	6	1	2	16	2,1
Ім. Ілліча	10	—	1	3	—	14	1,8
Ім. Петровського	5	1	—	—	—	6	0,8
Разом: голів	421	159	95	39	45	759	100,0
%	55,4	20,9	12,5	5,1	6,1	100,0	